

Medicatieveiligheid in de ouderenzorg:

resultaten project 'Veilige principes verder in praktijk' beschikbaar

Medicatieveiligheid is een actueel thema. Zowel in de zorgpraktijk, als in de politiek.

Medicatieveiligheid is een ketenaangelegenheid. Daarom werken alle partijen die betrokken zijn in de medicatieketen in de ouderenzorg samen in het Platform Medicatieveiligheid care. In 2012 zijn de 'Veilige principes in de medicatieketen VVT' ontwikkeld. Dat heeft in 2015/2016 een vervolg gekregen in het project 'Veilige Principes verder in praktijk'. De resultaten uit dat project zijn nu beschikbaar voor alle ketenpartners, om er hun voordeel mee te doen in de eigen praktijk.

Afspraken over veilige medicatiezorg

Naar aanleiding van een rapport van de IGZ werd in 2011 de Taskforce medicatieveiligheid opgericht (inmiddels omgevormd tot Platform) met beroeps- en branche-verenigingen van cliënten, artsen, apothekers, verpleegkundigen en verzorgenden en zorgorganisaties. De Veilige principes gaan over de situatie dat een cliënt hulp nodig heeft bij zijn medicatie van een zorgmedewerker. In het Platform is met elkaar het medicatieproces in de keten in kaart gebracht: wie doet wat? Want taken en verantwoordelijkheden van ieder grijpen in elkaar. Cruciaal is weten *dát* je elkaar nodig hebt, en *wát* je van elkaar nodig hebt. Daarnaast heeft de Taskforce beschreven wat 'in principe' veilig is in dat proces. De Veilige principes geven hiermee richting aan het handelen.

Bedoeling Veilige principes

Het gaat om 'principes', niet om een uniform, instrumenteel handelingsprotocol, want iedere cliënt, iedere situatie is anders. Goede professionals kennen de principes, begrijpen waar het om gaat (bijvoorbeeld twee keer controleren voor je één keer een risicovolle handeling uitvoert) en kunnen dit op maat toepassen. Want je doet de dingen niet omdat iets nu eenmaal zo moet, maar omdat je dit in deze situatie een passende en verantwoorde werkwijze vindt. Er kunnen redenen zijn om gemotiveerd af te wijken van de principes, juist omdat dat in deze situatie veiliger is voor de cliënt. *Zie de animatie: Bedoeling van de Veilige principes.*

Wat is veilig, wie doet wat: dat klinkt logisch en is logisch. Maar papier is geduldig, en de praktijk weerbarstig. Daarom heeft het Platform, met subsidie van ZonMw/Goed Gebruik Geneesmiddelen, een project op touw gezet: 'Veilige principes verder in praktijk'.

Project Veilige principes verder in praktijk: tips en praktijkvoorbeelden

Om ervaringen en werkwijzen uit de praktijk op te halen en deze breder te kunnen delen heeft het Platform het project 'Veilige principes verder in praktijk' uitgevoerd. Met lokale samenwerkingsverbanden is gewerkt aan verdere toepassing van de Veilige principes. De inzichten, tips en praktijkvoorbeelden uit dit project zijn nu beschikbaar. Ook heeft het project een aantal hulpmiddelen opgeleverd, bijvoorbeeld informatiekaarten en animatiefilmpjes.

Een van de thema's die in het project naar voren is gekomen, is de samenwerking in de keten. Die is cruciaal, maar loopt ook soms moeizaam. Er zijn mooie voorbeelden naar voren gekomen hoe die samenwerking kan worden verbeterd. En dat zit ook in relatief eenvoudige zaken; bijvoorbeeld bij iedere ketenpartner een contactpersoon of aandachtsfunctionaris benoemen, zodat snel en laagdrempelig contact kan worden gezocht met elkaar in de keten als er iets is.

Bekijk [de animaties](#) *Veilige principes – samenwerking in de keten*

Een ander thema betreft het tussentijdse wijzigen in medicatierollen, vaak een knelpunt in de praktijk. Het blijkt dat een behoorlijk deel van deze tussentijdse wijzigingen kan worden voorkómen door hier gericht op te sturen. Dit vraagt bewustzijn van alle betrokkenen en elkaar voortdurend 'bij de les houden'. Andere thema's die aan de orde zijn geweest in het project zijn overdracht van medicatiegegevens en dubbele controle van losse risico-medicatie.

Hulpmiddelen voor versterken rol cliënt

Een opmerkelijk inzicht uit het project betreft dat de cliënt (en diens mantelzorger) naar vermogen een eigen rol en verantwoordelijkheid heeft in het medicatieproces, maar dat deze rol vaak verdwijnt zodra er een professional in beeld komt. De cliënt gaat er vaak van uit dat professionals (arts, apotheker, zorgmedewerker) van alles van elkaar op de hoogte zijn. In het project bleek dat zowel cliënten als professionals zich vaak onvoldoende bewust zijn van de eigen rol van de cliënt. De cliënt draagt vaak alle verantwoordelijkheid over aan de professionals, en die op hun beurt zijn geneigd de verantwoordelijkheid van de cliënt 'over te nemen'. Cliënten willen – naar vermogen – wél meer verantwoordelijkheid nemen, maar willen dan graag meer informatie over hun rol. En professionals willen cliënten wel meer betrekken, maar willen graag hulpmiddelen voor het gesprek met de cliënt daarover. Daarom zijn in dit project hulpmiddelen ontwikkeld: informatiekaarten voor de cliënt, over hun rol in het proces, en informatiekaarten voor de professional, hoe zij de cliënt kunnen ondersteunen in de eigen rol. De professionals kunnen de informatiekaarten voor de cliënt ook gebruiken in hun gesprek met de cliënt. Tevens is er een animatie over de eigen rol van de cliënt. Deze animatie kan bijvoorbeeld ook worden geplaatst op een lichtkrant van een zorginstelling.

Bekijk [de informatiekaarten](#)

Bekijk [de animatie](#) over de rol van de cliënt

Interactieve versie Veilige principes en infographic

Een resultaat van het project Veilige principes verder in praktijk is ook dat de Veilige principes in een nieuw jasje zijn gegoten: een interactieve versie, die beoogt de Veilige principes beter toegankelijk te maken voor alle betrokkenen. Tevens zijn hierin de inzichten, tips, praktijkvoorbeelden en hulpmiddelen uit het project ondergebracht. De Veilige principes zijn inhoudelijk niet gewijzigd, alleen licht geactualiseerd; tevens is het addendum 2014 hierin verwerkt en de 'veelgestelde vragen'. De infographic geeft een snel overzicht van de opbouw van de interactieve versie.

Link naar de interactieve versie van de Veilige principes met infographic

We hopen dat de interactieve versie van de Veilige principes en de inzichten uit de praktijk bijdragen aan het samen blijven verbeteren van de medicatieveiligheid!

Voor reacties houden we ons aanbevolen: a.bolscher@actiz.nl

Antoinette Bolscher, voorzitter Platform medicatieveiligheid care

In het Platform medicatieveiligheid care zijn vertegenwoordigd: ActiZ, KNMP, NVZA, Verenso, BTN, LHV, LOC, NHG, NVAVG, PFN, VGN, V&VN.